Symposium 'Een Weerbare Samenleving'

Samen sterk in complexe crisissituaties

- Woensdag 25 november 2026 te Zeist -

Programma en toelichting workshops

8.30 – 9.30 u	*Inloop en ontvangst*
9.30 – 9.40 u	**Opening en welkom door Gert-Jan Ludden en Eelco Dykstra** (*dagvoorzitters*)
9.40 - 10.10 u	**Wat kunnen we leren van de 'Triple Disaster in Japan in 2011?** *Kozuke Nakazawa (Crisis & Resilience Journalist/Visiting Researcher, University of Hyogo - Japan)*
10.10 – 10.40 u	**Analyse van het actuele dreigingsbeeld voor Nederland** *Hoofd Unit Weerbaarheid Directie Inlichtingen AIVD*
10.40 – 11.10 u	**Toelichting (nationale) weerbaarheidsprogramma Waar liggen de grootste uitdagingen?** *Paul Gelton (programmamanager weerbaarheid/strategisch adviseur NIPV)*
11.10 – 11.45 u	*Pauze en bezoek stands*
11.45 – 12.30 u	**Paneldiscussie en introductie nieuw boek Marianne Schuurmans-Wijdeven** (burgemeester Haarlemmermeer/bestuursvoorzitter Veiligheidsregio Kennemerland), **Paul Gelton** (programmamanager versterken maatschappelijke weerbaarheid & veerkracht NIPV), **Kolonel Michiel Verlinden** (plv. kwartiermaker Nationaal Territoriaal Commando Koninklijke Landmacht), **Jan Pol** (oprichter Infra Capacity Alliance ICA en **Veda Woods** (USA - CEO Global Cyber Security Advisory Group)
12.30 – 13.30 u	*Lunch en bezoek stands*
13.30 – 14.15 u	Eerste ronde workshops (zie onderstaande toelichting)
14.30 – 15.15 u	Tweede ronde workshops (zie onderstaande toelichting)
15.15 – 15.45 u	*Pauze en bezoek stands*
15.45 – 16.35 u	**Moed, veerkracht en persoonlijke weerbaarheid** ***Oleksyi Anulja*** *(Oekraïens verdediger en voormalig krijgsgevangene)*
16.35 – 17.00 u	Samenvatting, dankwoord en afsluiting
17.00 - 18.30 u	*Borrel met buffet (buffet is optioneel)*

**door onvoorziene omstandigheden/overmacht is het altijd mogelijk dat het programma aangepast moet worden*

Toelichting workshops**

Workshop 1
***Landelijke ontwikkeling coördinatie- en noodsteunpunten**:* 2026 is een belangrijk jaar. Veiligheidsregio's en gemeenten draaien pilots en gaan oefenen met de inrichting van coördinatiepunten (niveau Veiligheidsregio) en noodsteunpunten (gemeentelijk niveau). Eind dit jaar wordt dit project geëvalueerd als voorbode op de implementatie hiervan in 2027. Projectleider landelijk project pilot noodsteunpunten *Charlotte van Ruyven* zal ingaan op de ontwikkelingen en eerste resultaten van dit project.

Workshop 2
***Zorg voor de bevolking : maatschappelijke weerbaarheid en de langdurige crisis**.* Crises veranderen, ze worden complexer en langduriger. Hoe prepareer je de bevolking op een dergelijke crisis? De publiekscommunicatiecampagne 'Denk vooruit' laat al zien dat de verantwoordelijkheid verschuift. Termen als samenredzaamheid en burgerhulpverlening zijn cruciaal, waarbij lokaal gewortelde netwerken een fundament vormen. Deze netwerken bouw je op in de koude fase en zijn cruciaal in de warme en in de nafase. Bevolkingszorg, dat samenwerkt met een grote verscheidenheid aan maatschappelijke partners en crisisorganisaties, zowel landelijk als lokaal, staat in het midden van deze verschuiving. Deze workshop belicht de ontwikkelingen binnen bevolkingszorg. *Roxane Daniëls* - Manager Weerbare Samenleving VNG.

Workshop 3
***Van kritieke infrastructuur tot burgers: hoe houden we Nederland draaiende tijdens een (digitale) crisis**.* Hoe blijft Nederland draaien als een (digitale) crisis toeslaat – bijvoorbeeld bij een grootschalige cyberaanval of uitval van energie- en datanetwerken? In deze workshop verkennen we de kwetsbaarheid én veerkracht van onze kritieke infrastructuur. We kijken naar de rol van netbeheerders, overheid en hulpdiensten, maar ook naar wat dit betekent voor burgers. Aan de hand van scenario's bespreken we welke afspraken, samenwerking en communicatie nodig zijn om de samenleving zoveel mogelijk in bedrijf te houden als het misgaat. Hoe zorg je er voor dat de kritieke infrastructuur blijft functioneren, bestuurders kunnen blijven sturen, organisaties kunnen samenwerken én burgers hun dagelijks leven zo goed mogelijk kunnen voortzetten? *Annemeike Schermer (Portfolio manager IAM - CISO office)* en *John Busch (Business Continuity Manager* - ENEXIS)

Workshop 4
Civiel – militaire samenwerking, what's next?
Nederland bevindt zich in de *Grey zone*; de langdurige fase van competitie waarbij de alertheid geprikkeld wordt maar nog niet alarmerend is. Of toch wel? Subtiele en minder subtiele verstoringen van dagelijkse bezigheden hebben nu al invloed op ons denken en doen. Defensie bereidt zich voor op de bescherming van haar eigen en bondgenootschappelijk grondgebied. Deelnemers aan de workshop worden meegenomen in de voorbereiding op de hybride dreiging in Nederland. Hierbij komen de rol en taak van het Nationaal Territoriaal Commando en úw rol aan bod. Naast militaire activiteiten gaan we in deze sessie ook in op wederkerigheid en zelfredzaamheid. Dit zijn sleutelwoorden waar een weerbare samenleving op draait. Inleider van deze workshop is *Kolonel André van Wijk; senior lead planner Homeland Defence and Host Nation Support.*

Workshop 5
***Uitval drinkwatervoorziening**: Vertegenwoordigers* van VEWIN (vereniging van waterbedrijven in NL) en het waterbedrijf Groningen (Daphne Diephuis en Jeroen Kruims) vertellen wat drinkwaterbedrijven doen om uitval te voorkomen (VRA, leveringsplan), wat er gebeurt als de stroom uitvalt (10 dagen zelfvoorzienend), wat als het water niet meer uit de kraan komt (72 uur noodpakket, nooddrinkwater). Wat mag u in dat soort scenario's van het drinkwaterbedrijf in uw regio verwachten en wat is verstandig om zelf beter voor te bereiden?

Workshop 6
***Cybersecurity en Europa. Vriend of Vijand**?* Europa wordt aan alle kanten bedreigd: niet alleen is er een oorlog gaande aan onze directe oostgrens. Ook is onze relatie met China gespannen en lijkt van vriendschap tussen de EU en Amerika sinds de herverkiezing van Trump weinig meer over. Dit betekent dat het belangrijk is dat we ons zelf digitaal kunnen verdedigen. Echter lukt ons dat voldoende? Zijn we niet afhankelijk van (tech)bedrijven buiten Europa? Wat kunnen we doem om digitaal autonomer te worden? Kan regulering een antwoord zijn of juist het probleem? In de

workshop gaat *Liesbeth Holterman*, directeur van brancheverenigingen Cyberveilig Nederland hier verder op in. Innovatie, statelijke actoren, vitale infrastructuur en wet- en regelgeving worden in samenhang besproken.

Workshop 7
Religie, dood en morele weerbaarheid: Strategische lessen uit Rusland en Oekraïne*.* Hoe militairen omgaan met doden en sterven is niet alleen een militaire, maar vooral een morele kwestie. Deze workshop onderzoekt hoe religie die morele beleving vormt in de huidige oorlog in Oekraïne. Vanuit twee perspectieven analyseren we dit spanningsveld. Enerzijds de Russische strategische cultuur, waarin de Orthodoxe Kerk dood en opoffering kadert als plicht tegenover het moederland. Anderzijds empirisch onderzoek naar Oekraïense militairen, voor wie religie eerder een persoonlijke bron van morele oriëntatie en veerkracht is dan een staatsinstrument. De workshop laat zien hoe religieuze narratieven strategisch gedrag, maatschappelijke weerbaarheid en de omgang met verlies beïnvloeden. Relevant voor professionals in defensie, crisisbeheersing en integrale veiligheid die de morele drijfveren achter moderne oorlogvoering beter willen begrijpen. Door *Joris van Bladel Ph.D.(Senior Associate Fellow at Egmont-Royal Institute for International Relations/ Associate Fellow at Austrian Institute for European and Security Policy AIES) en Willemijn Kemp MA MMC CMC (Business Representative Europe Oleksyi Anulja*

Workshop 8
Samenbouwen aan een weerbaar Nederland*:* De burgerreserve is een Nederlands burgerinitiatief dat inwoners traint om effectief te handelen in crisissituaties. Deze reservisten volgen een 30-urige opleiding en zet burgers in algemene zin in bij complexe en langdurige crisissituaties, maar kan ook specialistische hulp bieden. Het initiatief is in 2025 gestart en de poule kent inmiddels een paar duizend opgeleide vrijwilligers. Zij kunnen bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen bij de personele bezetting van de noodsteunpunten die door de gemeenten worden ingericht. De directeur Burgerreserve *Ralf van Vegten* zal nader ingaan op de taak, organisatie en werkwijze van dit mooie particuliere initiatief.

Workshop 9
Eenduidige inrichting burgerreserves volgens SES-model. **SES** (Stichting Extra Samen), uitvoerder van de Nationale Zorgreserve, verkent in opdracht van Defensie de mogelijkheden voor nieuwe burgerreserves. Crises zijn vaker langdurig en meerdimensionaal. Dit vraagt niet alleen om acute respons, maar ook om aanvullende, flexibel inzetbare capaciteit. Burgerreserves bieden hiervoor een oplossing: civiele professionals die, aanvullend op reguliere structuren, tijdelijk inzetbaar zijn tijdens crises. Als maatschappelijke organisatie laat SES met de Nationale Zorgreserve zien dat dit werkt. Juist doordat de inzet tijdelijk en aanvullend is, vormt deelname voor werkgevers geen structurele belasting en wordt met de burgerreserves een bijdrage geleverd aan de maatschappelijke weerbaarheid. Dit maakt de werkwijze van SES schaalbaar en toepasbaar in meerdere sectoren zoals techniek, logistiek en veiligheid. De kracht van de burgerreserves ligt in het vooraf organiseren van deze capaciteit, zodat deze snel en gericht kan worden ingezet wanneer dat nodig is. Tijdens de workshop delen we hoe dit model in de praktijk werkt. De workshop wordt verzorgd door *de crisiscoördinator/ projectleider bij Stichting Extra Samen.*

Workshop 10
Leger des Heils als structureel partner in weerbaarheid*:* Het Leger des Heils ondersteunt dagelijks mensen die in crisissituaties disproportioneel worden geraakt, zoals dak- en thuislozen, mensen met psychische problematiek, schulden of verslavingsproblematiek. Binnen een crisiscontext vervult het Leger des Heils een dubbele rol: enerzijds als operationele partner, door opvang, basisvoorzieningen en psychosociale ondersteuning te bieden, anderzijds als verbinder, door kwetsbare doelgroepen te koppelen aan het bredere netwerk van gemeentelijke diensten, zorgketenpartners, vrijwilligers en maatschappelijke initiatieven. Om de samenleving weerbaarder te maken is het Leger des Heils een onmisbare schakel die graag zo goed mogelijk binnen de crisisstructuren verankerd wil zijn. Tijdens de workshop zullen medewerkers van het Leger des Heils ingaan op de uitdagingen, mogelijkheden en kansen die er zijn om de samenwerking met crisispartners te intensiveren.

Workshop 11
Oekraïense lessons learned en de whole-of-society benadering**:** Tijdens deze workshop staat de toepassing van de *lessons learned* uit Oekraïne centraal binnen een *whole-of-society* benadering van weerbaarheid. Aan de hand van actuele voorbeelden over onderwerpen als energie, bankensector, overheid, etc. wordt inzichtelijk gemaakt hoe samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en burgers cruciaal is in tijden van crisis. De ervaringen uit Oekraïne benadrukken het belang van informatievoorziening, samenwerking en het benutten van civiele

netwerken. Deze workshop wordt verzorgd door Johan Haan (programmamanager weerbaarheid) van *Triangular Group Insights*.

Workshop 12
Wat kunnen we leren van Japan wanneer het gaat om weerbaarheid*?* Tijdens deze interactieve workshop wordt verder ingegaan op hoe landen van elkaar kunnen leren wanneer het gaat om de versterking van de weerbaarheid van kritieke infrastructuur en vitale belangen. Hierbij zal niet alleen ter sprake komen welke geleerde lessen in Japan relevant (kunnen) zijn voor Nederland maar ook hoe kennisoverdracht kan leiden tot blijvende samenwerking. Door *Kosuke Nakazawa Ph.D.* (tevens plenaire spreker).

Workshop 13
Een nationaal centrum voor een weerbare samenleving naar Canadees voorbeeld: iets voor Nederland? Sinds ruim twee jaar bestaat er in Canada een nationaal agentschap voor het versterken van de weerbaarheid van essentiële voorzieningen die tezamen de 'kritieke infrastructuur' vormen. De National Centre for Critical Infrastructure Protection, Security and Resilience, afgekort als 'NC-CIPSeR', is een non-profit organisatie die gelieerd is aan Carleton Universiteit in Ottawa en de plek waar overheid, bedrijfsleven, wetenschap en maatschappelijke organisaties elkaar ontmoeten en samenwerken.
Deze interactieve workshop (door *Perry Steckly executive director van NC-CIPSeR*) belicht welke in Canada geleerde lessen relevant en interessant (kunnen) zijn voor Nederland en andere (Europese) landen. Specifieke aandacht gaat uit naar de vraag die men zich binnen NC-CIPSeR regelmatig stelt en die voor landen als Nederland ook interessant is of kan zijn: hoe komen we van 'denken' naar 'doen'?

Workshop 14
Lessen en ervaringen vanuit het Caribisch gebied: Het Caribisch gebied heeft decennialang ervaringen opgedaan met orkanen/hurricanes met een verwoestend karakter. Met onder andere tot gevolg dat essentiële voorzieningen langdurig uitvielen. De bevolking en autoriteiten bereiden zich steeds beter voor op dit en andersoortige impactvolle crises. Wat kan Nederland leren van de opgedane ervaringen in het Caribisch gebied (met name ook op het terrein van de energietransitie) en welke verbetermaatregelen kan het Caribisch gebied nog overnemen uit Nederland? Deze workshop wordt *ondersteund door Terell Hamlet (DIEM fellow) Tracy-Ann Ramkissoon Caribbean Emergency Response Team (CERT) en via video Cor Hersbach, NL Ambassadeur te Trinidad & Tobago voor o.a. Barbados, Antigua en Barbuda, en Saint Lucia .*

Workshop 15
Hoe weerbaar is ons cultureel erfgoed? Door *Cecile van der Tweel en Renate van Leijen*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Gezien de huidige internationale veiligheidssituatie is de bescherming van cultureel erfgoed maar ook de verbindende rol ervan, relevanter dan ooit. Erfgoed is helaas een doelwit in conflicten, bijvoorbeeld vanwege de grote symbolische en maatschappelijke waarde. In navolging van de opdracht van de Nationale Veiligheidsraad en de kamerbrieven over het versterken van de maatschappelijke en militaire weerbaarheid van Nederland, ligt er voor de erfgoedsector een duidelijke opgave om de eigen weerbaarheid te vergroten. Daarmee wordt niet alleen erfgoed beter beschermd, maar ook bijgedragen aan sociale cohesie en de bredere maatschappelijke weerbaarheid. De door de minister van OCW ingestelde Taskforce Veilig Erfgoed is aan de slag gegaan met deze opdracht. Deze workshop is gericht op het verbeteren van de verbinding tussen de erfgoedsector en de veiligheidsstructuren op nationaal en regionaal niveau.

*** door onvoorziene omstandigheden/overmacht is het altijd mogelijk dat de workshops aangepast moeten worden*